

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 378.018.43:001.895

**ВИКЛИКИ ДЛЯ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ,
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ТА ВІЙНИ**

Молоткіна Ю.О., кандидат філологічних наук (PhD доктор філософії), старший викладач (molotkina.julia@nubip.edu.ua)

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Гуманітарна освіта завжди відігравала важливу роль у формуванні нашого світогляду і розвитку як особистості. Проте, в умовах пандемії, діджиталізації та війни, гуманітарна освіта зіткнулася зі значними викликами.

Дослідження впливу пандемії на освітній процес на всіх рівнях освіти є важливим та актуальним напрямом в умовах сьогодення, оскільки пандемія коронавірусу суттєво змінила умови, у яких здійснюється освітній процес. Дослідження впливу пандемії на освітній процес дозволяє розглянути такі питання, як вплив дистанційної форми навчання на розвиток учнів та студентів, використання онлайн-технологій у навчальному процесі, а також оцінку ефективності нових методів навчання та виховання. Вивчення цієї проблеми допомагає зрозуміти, які нові проблеми виникли в сучасному освітньому процесі, як їх можна вирішувати та які можуть бути наслідки для майбутньої освіти. Дослідження впливу пандемії на освітній процес також може допомогти в забезпеченні якісної освіти для всіх здобувачів освіти, зокрема тих, хто знаходиться в економічно вразливих групах населення та має обмежений доступ до онлайн-ресурсів. Це дозволить вирішити проблему соціальної нерівності в освітньому процесі та забезпечити рівні можливості для всіх здобувачів освіти.

Ряд дослідників присвятили свої праці вивченню проблеми провадження освітньої діяльності в умовах пандемії коронавірусу, серед яких варто виділити роботи таких вчених як Намкунг Дж. [3], Санусі І. [5] та Супріятно Т. [6].

Дослідники також працюють над вивченням впливу діджиталізації на освітній процес та розробкою стратегій для покращення практичної підготовки здобувачів у контексті онлайн-освіти. Прикладами таких досліджень є роботи Пералес М. [4], Ахмад А. [1], Бає Е. [2] та ін.

Особливо актуальним для українських освітян є дослідження проблеми організації навчання та розроблення механізмів захисту освіти в умовах надзвичайних ситуацій та військових дій. В українській бібліографії наявна база досліджень проблеми провадження освітньої діяльності в умовах повномасштабної війни, напр. Локшина О. [8], Терепищій С. [9]. Повномасштабна війна спричинила ще більший розвиток дистанційних технологій навчання, тому дослідження проблеми цифрової трансформації освітньої діяльності закладів вищої освіти є перспективним шляхом підготовки фахівців з вищою освітою в Україні, оскільки у подальшому цифрові технології освітньої діяльності можуть бути використані для залучення до навчання громадян України з числа тимчасово переміщених осіб, а також громадян інших країн. Прикладом досліджень цифрової трансформації освіти в умовах війни є праці Ілляшенко С [7].

Пандемія коронавірусу значно вплинула на систему освіти загалом та гуманітарну освіту зокрема. Школи, університети та інші навчальні заклади вимушено перейшли на дистанційну форму навчання, що зумовило стрімкий розвиток онлайн-освіти. Проте, цей перехід мав і свої недоліки, серед яких відсутність взаємодії з викладачами та однолітками, труднощі в організації навчання в дистанційному форматі та зниження якості освіти.

Також, викликом для гуманітарної освіти в Україні стала російсько-українська війна (з 2014 р. по т.ч.). Воєнний конфлікт вимагав мобілізації зусиль усіх сфер життя, включаючи освіту. З одного боку, війна змусила багатьох студентів залишити свої навчальні заклади, а з іншого – гуманітарна освіта в Україні зростала в значенні, як засіб формування національної свідомості та підтримки суспільства в часи випробувань.

Війна несе загрозу не лише для життя та здоров'я здобувачів освіти в Україні. Росія веде свою криваву боротьбу не лише за українські землі, а й за свідомість українських громадян, особливо дітей та молоді. Російська пропаганда та засилля російських джерел можуть мати негативний вплив на гуманітарну освіту в Україні, як і на інші аспекти життя в країні. Пропаганда може спотворювати історію, культуру та інші аспекти гуманітарної освіти, а також підбурювати до агресії, ворожнечі та ненависті.

Отже, виклики пандемії та війни вимагають зміни змісту навчання та підходів до нього. Гуманітарна освіта повинна забезпечити студентів знаннями та навичками, які є необхідними для вирішення сучасних викликів, зокрема здатністю аналізувати складні проблеми, критично мислити, працювати в команді та розуміти культурну різноманітність. Війна та пандемія стали викликом для гуманітарної освіти, однак, це також може бути можливістю для її розвитку та вдосконалення. Гуманітарна освіта повинна стати важливим інструментом збереження та розвитку національної ідентичності та світогляду в умовах випробувань.

Перелік покликань

1. Ahmad A., Naqvi I. and Rehman K. Quality of Training Material for Student Learning in Online Education System, *2009 International Conference on Education Technology and Computer*, Singapore, 2009, pp. 316-320, doi: 10.1109/ICETC.2009.29.

2. Bae E., P. Prasad W. C., A. Bajaj A. & K., Framework to improve delivery methods in higher education through online learning, *2015 IEEE 7th International Conference on Engineering Education (ICEED)*, Kanazawa, Japan, 2015, pp. 130-134, doi: 10.1109/ICEED.2015.7451506.

3. Namkung J. M., Goodrich, Hebdert M., Koziol N. (2022). Impacts of the COVID-19 Pandemic on Student Learning and Opportunity Gaps Across the 2020-2021 School Year: A National Survey of Teachers. *Front. Educ., Sec. Educational Psychology*. Volume 7. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.921497>.

4. Perales M., L. Moreno-Ger P., Work-In-Progress: Improving Online Higher Education with Virtual and Remote Labs, *2019 IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON)*, Dubai, United Arab Emirates, 2019, pp. 1136-1139, doi: 10.1109/EDUCON.2019.8725272.

5. Sanusi I. T., Olaleye S. A., Dada O. A. (2020). Teaching experiences during COVID-19 pandemic: Narratives from ResearchGate, *2020 XV Conferencia Latinoamericana de Tecnologias de Aprendizaje (LACLO)*, Loja, Ecuador, pp. 1-6, doi: 10.1109/LACLO50806.2020.9381133.

6. Supriyatno T., Kurniawan F., A New Pedagogy and Online Learning System on Pandemic COVID 19 Era at Islamic Higher Education, *2020 6th International Conference on Education and Technology (ICET)*, Malang, Indonesia, 2020, pp. 7-10, doi: 10.1109/ICET51153.2020.9276604.

7. Ілляшенко С. М. (2022). Цифрова трансформація освітньої діяльності закладів вищої освіти України в умовах війни [Електронний ресурс]. Вища освіта за новими стандартами: виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф., 10 травня 2022 р. / редкол.: В. Богомолів ; Харків. нац. автомобільно-дорожній ун-т. Електрон. текст. дані. Харків, 2022. С. 7-10. URL: https://drive.google.com/file/d/1rkQRD3BxwdE8pu0DJ33Brw2cU_xCzpjF/view, вільний (дата звернення 20.05.2022 р.).

8. Локшина О., Глушко О., Джурило А., Кравченко С., Максименко О., Нікольська Н., & Шпарик О. (2022). Організація освіти в умовах війни: рекомендації міжнародних організацій. *Український Педагогічний журнал*, (2), 5–18. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-5-18>.

9. Українська освіта в умовах війни : монографія / за наук. ред. С.О. Терепищого. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 234 с.
